Studia BAS
Nr 1(53) 2018, s. 101–133

Czesław Bartłomiej Martysz*, Bartłomiej Bartlewski**

Podatek bankowy – koncepcja europejska i studium przypadków wybranych krajów UE

Bank levy – concept and case studies: The paper provides an overview of bank levy, i.e. a tax on financial institutions that is applicable in most of the EU member states. The paper contains a comprehensive comparative analysis of relevant solutions adopted, as well as analysis of bank levy in legal and economic terms. The authors also discuss the consequences of the introduction of bank levy in Poland and Hungary. Furthermore, they present possible changes to the Polish legal regulations in order to make them more precise and effective.

Słowa kluczowe: podatek bankowy · podatek od niektórych instytucji finansowych · sektor bankowy · instytucje finansowe · unikanie opodatkowania

Keywords: bank levy · financial institutions levy in Poland · banking sector · financial institutions · tax avoidance

* Doktor nauk ekonomicznych, adiunkt w Instytucie Finansów SGH, Kolegium Zarzadzania i Finansów SGH w Warszawie, główny specjalista w Biurze Rynków Kapitałowych Banku Pekao SA; e-mail: cmarty@sgh.waw.pl.

** Absolwent studiów licencjackich SGH, student studiów magisterskich SGH, praktykant w dziale audytu EY; e-mail: bartlomiej.bartlewski@gmail.com.

Wkład autorów: Czesław B. Martysz 70%, Bartłomiej Bartlewski 30%

Wstęp

Po kryzysie *subprime* w myśli ekonomicznej pojawiła się koncepcja, że wprowadzenie podatku bankowego zapobiega niestabilności rynków finansowych i ogranicza rozmiary ryzyka podejmowanego przez banki. W latach 2009–2012 podatek bankowy został wprowadzony w 14 krajach Unii Europejskiej, gdyż uznano, że będzie on ograniczał niestabilne źródła finansowania banków i pozwoli na odzyskanie przez rządy państw UE środków poświęconych wcześniej na ratowanie sektora bankowego. Tymczasem na Węgrzech i w Polsce, gdzie podatek oparto na aktywach, jego celem było zwiększenie dochodów budżetu państwa.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie europejskiej koncepcji podatku bankowego oraz ukazanie wpływu podatku na sytuację sektora finansowego na Węgrzech i w Polsce. Oprócz omówienia motywów wprowadzenia podatku, autorzy artykułu szeroko odnoszą się do różnych typów i konstrukcji podatku oraz zalet i wad wybranych podstaw opodatkowania. Szczególną uwagę poświęcono polskiemu podatkowi od niektórych instytucji finansowych, obowiązującemu od 1 lutego 2016 r. Podatek ten spowodował między innymi wzrost zaangażowania banków na rynku skarbowych papierów wartościowych, poważne obniżenie oprocentowania depozytów i przejściowy wzrost wahań międzybankowego rynku stóp procentowych. Ostatni rozdział artykułu zawiera najważniejsze wnioski *de lege ferenda*, które mogą być wykorzystane w dyskusji o zmianie konstrukcji podatku bankowego w Polsce.

Europejska koncepcja podatku bankowego

Motywy wprowadzenia podatku bankowego

Idea opodatkowania banków w Europie pojawiła się wskutek globalnego kryzysu finansowego z 2008 r. Ryzykowna polityka banków (szczególnie banków inwestycyjnych) doprowadziła do załamania na światowym rynku finansowym. W rezultacie kryzysu rządy Stanów Zjednoczonych oraz krajów UE decydowały się na ratowanie prywatnych instytucji finansowych z uwagi na ich ważną rolę w gospodarce światowej[1]. Publiczna pomoc dla sektora finansowego skutkowała jednak recesją w prawie wszystkich krajach Europy[2]. Rezultatem wydatków poniesionych na sanację systemu finansowego były cięcia wydatków administracyjnych i socjalnych, które prowadziły do wzrostu niezadowolenia i napięć społecznych wśród obywateli UE z uwagi na pogorszenie się ich sytuacji materialnej. Skłoniło to Komisję Europejską do tworzenia nowych regulacji, mających w przyszłości zapobiec podobnym kryzysom.

Po 2008 r. pojawiła się koncepcja wprowadzenia podatku bankowego, który byłby formą zwrotu wydatków poniesionych przez rządy poszczególnych państw na ratowanie sektora finansowego. Szacowane przez Komisję Europejską koszty pomocy w postaci pożyczek, ratowania kapitałów czy gwarancji wyniosły aż 15,5% PKB Unii Europejskiej[3]. Z drugiej strony wprowadzenie podat-

[1] Banki cieszyły się powszechnym wysokim zaufaniem publicznym; zob. S. Juszczyk, P. Snarski, *Przegląd potencjalnych podatków i opłat nakładanych na banki w obliczu globalnego kryzysu gospodarczego*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej" 2011, nr 93, s. 43.

[2] Dane Eurostatu, http://ec.europa.eu/eurostat.

[3] *Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej*, NBP, 2010, https://www.nbp.pl/systemfinansowy/banki_aspekty_opodatkowania.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

ku bankowego niosło za sobą ryzyko spowolnienia gospodarczego i istotnego wzrostu kosztów obsługi ponoszonych przez klientów instytucji finansowych.

Drugim celem wprowadzenia podatku bankowego było większe zaangażowanie instytucji finansowych w działania zapobiegające następnej fali kryzysu. Chodziło o stworzenie pewnego bufora kapitałowego, który pozwoliłby pokryć większość kosztów kolejnej eskalacji kryzysu. Wzmożone działania ostrożnościowe wymagały bardziej rygorystycznych standardów oraz stałego powiększania bazy kapitałowej instytucji finansowych[4]. Istotne było również zwiększenie roli nadzoru nad ryzykiem systemowym (w szczególności dotyczyło to dużych instytucji finansowych, których problemy destabilizowałyby cały system).

Trzecim argumentem za wprowadzeniem podatku bankowego było możliwe wyeliminowanie niestabilności, która cechowała rynki finansowe, w tym jak najskuteczniejsze działania ograniczające ryzyko podejmowane przez banki. Wiązało się to między innymi z opodatkowaniem najbardziej ryzykownych transakcji, ustanowieniem dla nich limitów oraz sposobu odpowiedniego raportowania dla ustalenia potencjalnych zagrożeń[5].

Cechy ogólne podatku bankowego

Pierwszą cechą dobrego systemu podatkowego jest to, by w jak najmniejszym stopniu zniekształcał albo wręcz eliminował zniekształcenia rynku finansowego[6], wynikające między innymi z asymetrii informacji. **Drugą cechą** jest niekreowanie bodźców do wypychania zbiórki podatku sektorowego poza punkt, w którym krańcowe koszty zniekształceń rynku finansowego przewyższają koszty zniekształceń, występujące w innych obszarach gospodarki. Istotne jest również to, by wprowadzany podatek z jednej strony zwiększał wpływy do budżetu centralnego (lub zwiększał stan np. funduszy stabilizacyjnych), a z drugiej strony nie zachęcał płatników podatku do podejmowania niekonwencjonalnych metod unikania opodatkowania, wpływając tym samym na wzrost niepewności i niestabilności całego systemu finansowego[7]. Wreszcie **trzecią cechą**

[4] *Supervisory Guidelines for the Advanced Measurement Approaches*, Basel Committee on Banking Supervision, Operational Risk, https://www.nbb.be/doc/cp/nl/ki/circ/pdf/nbb_2011_06_annexe.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[5] Pokłosiem kryzysu finansowego było wprowadzenie unijnego rozporządzenia EMIR (*European Markets Infrastructure Regulation*). Jego celem jest zwiększenie przejrzystości oraz uwzględnienie ryzyk (m.in. kredytowych i operacyjnych) związanych z transakcjami na instrumentach pochodnych, będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym (tzw. OTC).

[6] Według irlandzkiego ekonomisty P. Honohana należy unikać sytuacji, gdy pewne cechy i funkcje sektora finansowego mogą być skutecznie zastępowane przez podmioty działające poza tym sektorem, m.in. z uwagi na mniejsze opodatkowanie.

[7] *Fiancial-Transaction Tax: Small is beautiful,* „Bruegel Policy Contribution" 2010, February.

dobrego systemu podatkowego jest połączenie realizacji celów, jakie postawiło sobie państwo lub organizacja (np. Unia Europejska), zachowując jednocześnie stabilność sytemu finansowego i jego atrakcyjność inwestycyjną[8].

Rodzaje podatków bankowych

Podatek od aktywności finansowej

Celem wprowadzenia podatku od działalności finansowej (***Financial Activity Tax*, FAT**) była chęć odzyskania części nakładów poniesionych przez poszczególne państwa europejskie na pokrycie kosztów związanych z kryzysem finansowym[9]. Jego konstrukcja zakłada obciążanie działalności instytucji finansowych bez konieczności bezpośredniego ingerowania w transakcje zawierane na rynku finansowym. Z uwagi na fakt, że sektor bankowy był zwolniony z podatku od towarów i usług (VAT), ogólny poziom obciążenia fiskalnego banków uznano za zbyt niski, postulując jego podniesienie. W 2010 r. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) przygotowywał analizy trzech najbardziej prawdopodobnych wersji podatku[10]:

- FAT1 – podstawą opodatkowania jest suma zysków, powiększana o sumę wynagrodzeń i pomniejszana o wydatki inwestycyjne[11]. Podatek FAT1, z uwagi na podstawę opodatkowania, jest uznawany za podatek zastępujący VAT.
- FAT2 – podstawą opodatkowania jest renta ekonomiczna, a więc zysk gotówkowy wyrażony metodą kasową powiększony o wysokie wynagrodzenia[12]. Definiowanie odpowiedniego poziomu dochodu mogłoby przysparzać kłopotów związanych z obliczaniem podstawy opodatkowania[13], dlatego też sugerowana jest konstrukcja podatku oparta na specjalnej uldze kapitałowej zwanej *Allowance for Corporate Equity* (ACE)[14].

[8] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBNGR) wobec opodatkowania banków w Polsce*, listopad 2015 r., http://www.ibngr.pl/Publikacje [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[9] Idea wprowadzenia takiego podatku pojawiła się w 2010 r., część dochodu z podatku miała zasilić budżet UE.

[10] *A fair and substantial contribution by the financial sector, Final report for the G-20*, MFW, https://www.imf.org/external/np/g20/pdf/062710b.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[11] Wszystkie trzy wielkości są wyliczane na podstawie kategorii przepływów pieniężnych.

[12] Wysokie wynagrodzenia są rozumiane jako takie, które przekraczają zdefiniowany wcześniej poziom dochodu; zob. S. Juszczyk, P. Snarski, *Przegląd potencjalnych podatków*, *op. cit.*, s. 4.

[13] Problematyczne jest definiowanie takich pojęć jak „normalny poziom zysku", „nadmiernie wysokie wynagrodzenia", a także „nadmierny poziom ryzyka".

[14] To rozwiązanie koryguje różnicę wynikającą z innego traktowania od strony podatkowej odsetek od zobowiązań, które zmniejszają podstawę opodatkowania, oraz zwrotu z inwestycji z kapitału własnego, który jest opodatkowany całkowicie; zob. M. Marcinkow-

Wprowadzana ulga *de facto* obniżałaby opodatkowanie kapitału własnego[15]. Taka konstrukcja podatku od aktywności finansowej jest spowodowana podnoszonym po kryzysie finansowym argumentem o nadmiernie wysokich wynagrodzeniach (szczególnie kadry zarządzającej).

- FAT3 – podstawą opodatkowania jest nadwyżka zysku powiększona o wysokie wynagrodzenia. Podobnie jak w przypadku drugiej wersji również tu wymagane jest rzetelne ustalenie przez organy władzy poziomu zysku, powyżej którego byłby naliczany podatek. Celem takiego rozwiązania jest opodatkowanie i ograniczenie ryzykownych operacji prowadzonych przez banki, aby wyeliminować zjawisko hazardu moralnego. Punktem odniesienia w tej koncepcji podatku jest zwrot z kapitału własnego. Taka konstrukcja pozwala na ograniczenie działań banków polegających na maksymalizacji zysku bez względu na ryzyko, ponieważ opodatkowaniu podlega jedynie ta część zysku, która przekracza ustalony wcześniej poziom[16].

Szacunki Komisji Europejskiej z 2010 r. przewidywały, że podatek zapłacony przez instytucje finansowe w wersji FAT1 przyniósłby 25,9 mld euro, w wersji FAT2 11,1 mld euro, natomiast w wersji FAT3 4,9 mld euro[17]. Z punktu widzenia funkcjonowania sektora finansowego propozycja podatku od aktywności finansowej jest kwestią niejednoznaczną. Najważniejsze **zalety** można zdefiniować następująco:

- podatek obejmuje jedynie instytucje finansowe, a nie wszystkich uczestników rynku, pozwalając na sprawiedliwe obciążenie fiskalne instytucji finansowych,
- opodatkowaniu nie podlegają same transakcje, a jedynie ich efekty,
- następuje rozszerzenie tarczy podatkowej na kapitał własny instytucji finansowych, co może pozwolić obniżyć koszty funkcjonowania tych instytucji[18].

ska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2011, nr 170 [*Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące*, red. K. Jajuga].

[15] Wynika to z faktu, że ulga byłaby równa kapitałowi własnemu pomnożonemu przez wyznaczoną stopę procentową, wyliczaną np. na podstawie rentowności obligacji skarbowych. Kwestia wysokości wynagrodzeń byłaby rozwiązana za pomocą analizy porównawczej wynagrodzeń w różnych sektorach gospodarki.

[16] W analizach MFW przyjęto założenie, że „wysokie wynagrodzenia" to 40% różnicy między 25% najlepiej zarabiających w sektorze i 25% najlepiej zarabiających poza sektorem; zob. *A fair and substantial contribution by the financial sector, Final report for the G-20*, *op. cit*.

[17] *Financial Sector Taxation*, European Commission, Working Paper No. 25, 2010.

[18] Fakt ten może być również ważnym czynnikiem zachęcającym do szerszego korzystania z podatku od aktywności finansowej; zob. *Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków, op. cit.*

Do najważniejszych **wad** tej koncepcji podatku zaliczyć należy:

- łatwość przerzucania na klientów kosztów obciążeń fiskalnych poprzez podniesienie cen poszczególnych usług finansowych[19],
- możliwość kreowania przez instytucje finansowe wyższych kosztów celem obniżenia podstawy opodatkowania; z powodu konstrukcji podatku należy liczyć się z malejącą dynamiką wzrostu wynagrodzeń w instytucjach objętych podatkiem,
- możliwość istotnego obniżenia się rentowności działalności finansowej, co może mieć skutek w liczbie podmiotów utrzymujących się na rynku; podwyższone koszty spowodowane podatkiem mogą zmusić mniej rentowne podmioty do zaniechania działalności, co może doprowadzić do zwiększenia koncentracji w sektorze bankowym,
- arbitralne wyznaczanie poziomu zysku i ryzyka.

Podatek od transakcji finansowych

Podatek od transakcji finansowych (***Financial Transaction Tax*, FTT**) to podatek obrotowy[20]. Za początek dyskusji o takiej formie opodatkowania instytucji finansowych można uznać rozważania prowadzone przez Jamesa Tobina. W latach 70. XX wieku zaproponował on wprowadzenie podatku ograniczającego spekulacyjne transakcje walutowe, mogące doprowadzić do radykalnego osłabienia się waluty danego państwa. Podobnie jak FAT, również podatek FTT jest wprowadzany w wielu państwach UE dotkniętych kryzysem finansowym z roku 2008.

Z uwagi na płynną konstrukcję podatku można stwierdzić, że FTT to wyodrębniona grupa podatków, która może składać się z kilku możliwych obciążeń. Najczęstszymi przedmiotami opodatkowania są:

- transakcje na papierach wartościowych,
- transakcje w walutach obcych (gdy transakcje są rozliczane w walutach obcych lub ich derywatach),
- kapitały – opodatkowaniu podlega wzrost kapitału występujący w różnych formach[21],
- transakcje bankowe – podatek jest naliczany jako odsetek wartości depozytu lub wypłaty z rachunku bankowego,
- składki ubezpieczeniowe – podatek dotyczy zakładów prowadzących działalność ubezpieczeniową.

[19] Przykładem może być obniżenie oprocentowania lokat dla klientów indywidualnych oraz korporacyjnych przy jednoczesnym podwyższeniu oprocentowania kredytów oraz podniesieniu opłat i prowizji.

[20] M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków*, *op. cit.*, s. 105.

[21] Na przykład wpłat na poczet kapitału, zaciągania kredytów lub pożyczek oraz emisji papierów wartościowych.

Szersza wersja podatku (FTT1) zakłada, że przedmiotem opodatkowania są wszelkie transakcje instrumentami finansowymi, takimi jak: akcje, obligacje oraz instrumenty pochodne. Gdy transakcje dotyczą jedynie prostych instrumentów, to wartość podatku jest naliczana od wartości całej transakcji, natomiast w przypadku instrumentów złożonych podstawą naliczania podatku jest wartość kontraktu[22]. Jednak w praktyce występują problemy z określeniem wartości kontraktu na instrumenty pochodne[23]. **Wąska forma podatku (FTT2)** w podstawie opodatkowania obejmuje tylko transakcje dotyczące akcji i obligacji.

Podatek od transakcji finansowych w swoim założeniu ma być formą zabezpieczenia przed następstwami kolejnych kryzysów finansowych, zapobiegając tworzeniu się baniek spekulacyjnych. Koronnym argumentem popierających wprowadzenie tego podatku jest chęć ograniczenia krótkoterminowej działalności spekulacyjnej[24], tj. dużej zmienności cen aktywów finansowych. Celem podatku jest zaangażowanie banków i innych instytucji finansowych do partycypacji w kosztach spowodowanych kryzysem finansowym z 2008 r.[25]. Wprowadzenie podatku od transakcji finansowych ma spowodować obniżenie opłacalności transakcji spekulacyjnych poprzez podniesienie kosztów ich przeprowadzenia.

Kolejnym argumentem za wprowadzeniem FTT jest negatywny wpływ zmienności cen na rynkach finansowych na poziom wzrostu gospodarczego oraz poziom zatrudnienia[26]. Konkluzją tego faktu są apele zwolenników FTT o promowanie długotrwałego inwestowania, co będzie miało wpływ nie tylko na wyniki instytucji finansowych, ale także na sferę realną gospodarki[27]. Ostatnią kwestią podnoszoną przez zwolenników wprowadzenia podatku od transakcji finansowych jest eliminowanie zniekształceń, które są spowodowane brakiem opodatkowania operacji finansowych podatkiem VAT[28].

Przeciwnicy koncepcji podatku od transakcji finansowych wskazują, że taka forma opodatkowania może negatywnie wpłynąć na zmiany cen aktywów

[22] S. Juszczyk, P. Snarski, *Przegląd potencjalnych podatków*, *op. cit.*, s. 50.

[23] *Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków, op. cit.*

[24] M. Czyż, *Ocena podatku od obrotów walutowych (Podatku Tobina) w świetle działań antykryzysowych*, „Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe (nr 593), Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu" 2010, nr 17, [*Przedsiębiorstwa i instytucje i warunkach kryzysu gospodarczego*], s. 70.

[25] M. Gajda-Kantorowska, *Podatek Tobina – kontrowersje teoretyczne i uwarunkowania praktyczne*, http://miscellanea.ujk.edu.pl/data/Oferta/Pliki/410_15-M.Gajda-Kantorowska.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[26] M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków*, *op. cit.*, s. 107.

[27] N. Mehta, *Pros and cons of „Tobin tax" divides EU*, „Financial Times" z 3 marca 2013 r.

[28] Tu również zwraca się uwagę, że sektor finansowy jest niedostatecznie opodatkowany; por. *Commission outlines vision for taxing the financial sector*, European Commission, druk IP/10/1298.

finansowych. Obecnie wysoki wolumen transakcji na rynkach finansowych wpływa na płynność tych rynków i szybkość dostosowywania się cen[29]. Wszelkie ingerencje z zewnątrz mogą skutkować większą zmiennością cen. Ponadto część krótkoterminowych transakcji ma charakter zabezpieczający, a nie spekulacyjny, co oznacza, że jest związana z procesem dystrybuowania ryzyka. Wadą tego typu podatku jest też jego skomplikowany proces projektowania i wdrażania. W przypadku opodatkowania również transakcji instrumentów pochodnych (szersza wersja) problemem staje się wycena operacji na tych instrumentach. Istotne jest też, aby podatek od transakcji finansowych był wprowadzany w jednolitej postaci na większym obszarze. W przeciwnym razie istnieje duże prawdopodobieństwo przenoszenia się kapitału na inne rynki finansowe i operacji optymalizacyjnych dokonywanych przez instytucje finansowe.

Inne formy opodatkowania

Komisja Europejska przedstawiła inne możliwe formy obciążenia banków[30].

- Dodatkowy podatek dochodowy – jest to najprostszy możliwy sposób dodatkowego opodatkowania instytucji finansowych, który zakłada podwyższoną stawkę podatku dochodowego (w Polsce CIT). Takie rozwiązanie jest optymalne w momencie, gdy nadrzędnym celem podatku jest cel fiskalny, a więc zwiększenie publicznych dochodów[31].
- Podatek od dodatkowych wynagrodzeń – jest to podatek nakładany na premie i dodatkowe wynagrodzenie pracowników poszczególnych sektorów. Podatek byłby płacony, gdyby wynagrodzenia przekroczyły wcześniej ustalony w ustawie próg. Głównym celem tego podatku jest chęć ograniczenia nierównomiernego rozkładu wynagrodzeń i nieuzasadnionego ich wzrostu[32].
- Opłata od transakcji walutowych – jest to forma podatku podobna do podatku od transakcji finansowych, co oznacza, że przedmiotem opodatkowania byłyby transakcje wymiany walutowej. Według proponowanych koncepcji wprowadzenie odpowiednio niskiej stawki podatku, np. 0,005%, nie będzie miało negatywnego wpływu na funkcjonowanie rynku walutowego, a w sposób zauważalny zwiększyłoby wpływy do budżetu.
- Podatki korekcyjne – to grupa podatków naliczanych od ryzyka systemowego. W sytuacji gdy koszty neutralizowania skutków kryzysów finansowych są dla całego społeczeństwa dużo wyższe niż koszty

[29] S. Juszczyk, P. Snarski, *Przegląd potencjalnych podatków*, *op. cit.*, s. 51.

[30] *Commission outlines vision for taxing the financial sector, op. cit.*

[31] M. Mucha, *Rola podatków w realizacji celów społecznych* [w:] *Ubóstwo w Polsce*, red. J. Blicharz, L. Klat-Wertelecka, E. Rutkowska-Tomaszewska, seria „Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego", Wrocław 2014, s. 161.

[32] M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków*, *op. cit.*, s. 112.

prywatne, wtedy zasadne jest wprowadzenie podatku od działalności bankowej zwiększającej ryzyko wystąpienia następnego kryzysu[33]. Taki podatek mógłby być naliczany progresywnie w przypadku zwiększania się udziału w bilansie należności krótkoterminowych.

- Opłata na fundusz stabilności finansowej – celem jest pokrycie przez instytucje finansowe kosztów związanych z wystąpieniem w przyszłości potencjalnych kryzysów finansowych. Taka forma obciążenia banków pozwoliłaby na zmniejszenie rządowego wsparcia dla sektora finansowego w przyszłości. Celem opłaty jest również obniżenie ryzyka systemowego i skłonienie szczególnie banków inwestycyjnych do zainteresowania się bezpieczniejszymi formami inwestowania. Drugim elementem tej opłaty byłaby stała prowizja za dostępność linii kredytowej, która zapewniałaby pokrycie potrzeb finansowych nawet w przypadku wyczerpania się środków zgromadzonych w pierwszej części opłaty.

Zalety i wady wybranych podstaw opodatkowania banków

Jedną z istotnych kwestii przy konstruowaniu każdego rodzaju podatku jest odpowiednie dobranie zarówno podmiotów podlegających opodatkowaniu, jak i również podstawy domiaru. Poniżej omówione zostaną wybrane podstawy opodatkowania banków[34].

- **Aktywa lub pasywa** – niewątpliwą zaletą jest to, że taka podstawa opodatkowania odzwierciedla skalę działalności banku. Podatek oparty na aktywach lub pasywach nie uwzględnia jednak kondycji finansowej banku, ryzyka działalności oraz pomija zobowiązania z tytułu operacji pozabilansowych. Co więcej, opodatkowaniu podlegają pozycje, z którymi nie wiąże się ryzyko, takie jak gotówka, ekspozycje wobec Skarbu Państwa oraz środki w banku centralnym. Opodatkowanie aktywów lub pasywów może skutkować także opodatkowaniem pozycji, które są efektem przyjętych zasad rachunkowości. Podstawą podatku są pozycje będące podstawą wpłat na pokrycie kosztów nadzorczych, co powoduje *de facto* zjawisko podwójnego opodatkowania. Przykładowo, opodatkowanie pożyczek międzybankowych będzie utrudniało bankom zarządzanie krótkoterminową płynnością. Opodatkowanie aktywów bądź pasywów ma sens w krajach, gdzie występuje przerost sektora bankowego – w innym przypadku może doprowadzić do spadku akcji kredytowej, zmniejszenia wyniku odsetkowego banków i wzrostu cen usług bankowych[35].

[33] K. Kil, R. Ślusarczyk, *Podatek bankowy w krajach unii europejskiej – ocena implementacji*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2014, nr 348, s. 127.

[34] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, op. cit.*, załącznik nr 1.

[35] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*, *op. cit.*, s. 3.

- **Pasywa z wyłączeniem kapitału własnego oraz depozytów** – według ekspertów[36] jest to optymalna podstawa opodatkowania, ponieważ nie zaliczają się do niej takie pozycje, jak kapitały własne, oraz część podstawowych operacji bankowych jak gwarantowane depozyty. Takie rozwiązanie może być również bodźcem do bezpieczniejszego finansowania działalności, co mogłoby zwiększyć dokapitalizowanie sektora bankowego. Jednak przyjęcie, jako podstawę podatku pasywów z wyłączeniem kapitału własnego oraz depozytów gwarantowanych nie uwzględnia kondycji finansowej banku, a także opodatkowuje pozycje będące stabilnym źródłem kapitału, co finalnie zwiększyłoby koszt jego pozyskiwania oraz spadek akcji kredytowej.
- **Zobowiązania** – przyjęcie za podstawę zobowiązań byłoby korzystne z punktu widzenia procesu dokapitalizowania banków[37], a także odzwierciedlałoby skalę pomocy wynikającej z potencjalnej upadłości banku. Z drugiej strony opodatkowaniu podlegają objęte gwarancjami depozyty, zobowiązania długoterminowe (konieczne do właściwego dopasowania struktury terminowej bilansu) oraz inne stabilne źródła finansowania, co w konsekwencji mogłoby spowodować wzrost cen finansowania zewnętrznego[38].
- **Wymóg kapitałowy**[39] – zaletą jest tutaj wiarygodne odzwierciedlenie skali działalności podmiotu objętego takim podatkiem. To rozwiązanie w szczególności uzależnia podstawę opodatkowania od poziomu ryzyka przyjętego przez instytucję w swojej działalności, a także dobrze wskazuje profil tego ryzyka. Z drugiej strony wysokość podatku i obowiązek jego płacenia nie zależą od wyników finansowych ani od rentowności instytucji. Wadą takiej konstrukcji jest zjawisko podwójnego „opodatkowania" wymogu kapitałowego, ponieważ stanowi on podstawę do wyliczania rocznej opłaty na rzecz Bankowego Fundusz Gwarancyjnego (BFG), a także jest pozycją mającą swoje zabezpieczenie w funduszach własnych.
- **Zysk** – taka podstawa opodatkowania uzależnia opłacanie podatku od kondycji finansowej instytucji, a także częściowo odzwierciedla ska-

[36] *Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków, op. cit.*

[37] W pasywach następuje zwiększenie nieopodatkowanego kapitału własnego kosztem opodatkowanego długu.

[38] Jeśli podstawą podatku byłyby zobowiązania, to uwzględniałyby one pozycję środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach banku, co wywołałoby zjawisko podwójnego opodatkowania, gdyż ta pozycja stanowi podstawę do wyliczania np. rezerwy obowiązkowej.

[39] Regulacje ostrożnościowe nakazują bankom dysponować taką ilością kapitału, która pozwoli im pokryć nieoczekiwane straty i zachować wypłacalność w razie kryzysu. Wielkość wymogu kapitałowego (wymaganego kapitału) zależy głównie od ryzykowności aktywów danego banku.

lę działalności banku. Negatywnym aspektem jest brak uwzględnienia ryzyka w prowadzonej działalności, a także obniżenie atrakcyjność dla inwestorów, prowadząc *de facto* do podwójnego opodatkowania dywidendy. Wprowadzenie kategorii zysku jako podstawy opodatkowania mogłoby skutkować celowym zmniejszaniem efektywności instytucji finansowych, np. przez zawyżanie kosztów.

- **Transakcje** – ta kategoria opodatkowania jest substytutem podatku VAT, co czyni system obciążeń podatkowych bardziej sprawiedliwym. Opodatkowane są w szczególności transakcje dotyczące instrumentów finansowych, a więc pozycji objętych wyższym ryzykiem, przez co taki podatek mógłby przyczynić się do redukcji ryzyka systemowego. Problemem może być ustalenie cen, od których miałby być pobierany podatek (proces wyceny derywatów jest skomplikowany). Nałożony podatek wpłynąłby na wzrost kosztów zabezpieczania się przed ryzykiem, do czego również wykorzystywane są instrumenty pochodne.
- **Inne czynności bankowe** – niewątpliwym plusem tego rozwiązania jest to, że odnosi się bezpośrednio do transakcji mogących być źródłem ryzyka i w niektórych sytuacjach może powodować wzrost finansowania się kapitałem własnym. Podobnie jak w przypadku opodatkowania transakcji taka forma podatku stanowi rynkowy odpowiednik podatku VAT. Wadą tego pomysłu jest opodatkowanie także prostych, codziennych operacji niemających wpływu na ryzyko działalności banku. Takie rozwiązanie powoduje również wzrost cen dla klientów oraz spadek oprocentowania depozytów, co może się przyczynić do rozwoju rynku parabankowego, który przejąłby część operacji sektora finansowego.

Podatek bankowy w wybranych państwach europejskich

Analiza przekrojowa podatku w wybranych krajach UE

Dyskusja w gronie państw Unii Europejskiej o wprowadzeniu podatku obciążającego instytucje finansowe rozpoczęła się w 2010 r. i od początku była skoncentrowana na podatku od transakcji finansowych[40]. Po przeprowadzeniu dalszych analiz Europejski Bank Centralny (EBC) podał w wątpliwość skuteczną implementację podatku FTT[41]. Stąd też, mimo początkowego zainteresowania

[40] *Summary of ECOFIN Council meeting on September 2010*, EBC, 14 September 2010.

[41] Wątpliwości skutecznej implementacji podatku FTT związane były z możliwościami przenoszenia działalności części sektora finansowego UE poza obszar wspólnoty do innych światowych centrów finansowych. Zaznaczono również, że koncepcja wprowadzenia FTT jest skuteczna, gdy działa globalnie, a nie lokalnie, ponieważ w tym drugim przypadku obniżyłaby konkurencyjność unijnego sektora finansowego.

tą koncepcją (w tym Niemiec i Francji), nie zdecydowano się na wprowadzenie jednolitego podatku bankowego w UE.

Zasadniczym celem podatku była chęć odzyskania środków przeznaczonych na ratowanie sektora finansowego. Skalę pomocy pokazuje przykład Irlandii, której dług publiczny przed kryzysem wynosił 25% PKB, a w 2014 r. sięgał aż 123% PKB[42]. Rozprzestrzenianie się kryzysu sektora finansowego dokładnie widać podczas analizy dat wprowadzenia podatków bankowych w poszczególnych krajach.

Najszybszą reakcją wykazała się Szwecja, która już w 2009 r. zdecydowała się na wprowadzenie nowego obciążenia podatkowego banków. Jej śladem poszły pozostałe państwa Unii Europejskiej, wprowadzając swoje podatki na przełomie 2011 r. i 2012 r.[43]. Jak wynika z tabeli 1, zdecydowana większość państw podjęła decyzję o opodatkowaniu pasywów, jedynie Finlandia, Francja oraz Węgry przyjęły zupełnie inne podstawy opodatkowania. W Finlandii podatkiem objęto aktywa ważone ryzykiem, we Francji minimalny wymóg kapitałowy, natomiast Węgry za podstawę podatku przyjęły aktywa. W Niemczech oraz Portugalii podatkowi poza pasywami podlegają także instrumenty pochodne. Najczęściej stosowanym wyłączeniem z podstawy opodatkowania są kapitał własny oraz ubezpieczone depozyty. Wyłączenie kapitałów własnych jest stosowane we wszystkich krajach opodatkowujących pasywa, natomiast wyłączenie ubezpieczonych depozytów to praktyka bardziej powszechna[44].

Ostatnią kwestią charakteryzującą podatki w wybranych państwach Unii Europejskiej jest ich przeznaczenie. Większość państw (między innymi Wielka Brytania, Węgry, Holandia, Portugalia) zdecydowała, że wpływy z tytułu bankowych obciążeń fiskalnych zostaną przetransferowane do budżetu centralnego w celu odzyskania pieniędzy wydanych na ratowanie systemu bankowego w poszczególnych państwach. Inne kraje zdecydowały się na transfer tych środków do funduszy stabilizujących, po to by zwiększyć odporność systemu bankowego na przyszłe możliwe kryzysy.

Analizując przekrojowo konstrukcję i konsekwencje wprowadzenia podatku bankowego w Europie, można zauważyć, że państwa dostosowały budowę podatku do celów, które chciały za jego pomocą osiągnąć. Oznacza to wyraźny podział na chęć uzyskania dodatkowych wpływów do budżetu centralnego oraz próby wzmocnienia stabilności sektora finansowego. Najczęściej występującą podstawą opodatkowania były pasywa zmniejszone o wartość kapitałów własnych, najczęstszym przeznaczeniem środków z podatku bankowego były wpływy do budżetu centralnego. Spośród analizowanych państw jedynie Fran-

[42] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*, *op. cit.*

[43] *Ibidem*.

[44] *Ibidem*.

Tabela 1. Podatek bankowy w wybranych państwach Unii Europejskiej

Państwo	Podstawa opodatkowania	Obecna stawka (w %)	Wyłączenia	Wpływy z podatku	Od kiedy
Austria	Zysk	0,024–0,029[a]	Brak	Budżet centralny, fundusz stabilizacyjny (do 2017 r.)	2011
Belgia	Pasywa	0,13231[b]	Opodatkowane tylko depozyty	Fundusz stabilizacyjny	2016
Cypr	Pasywa	0,15[c]	Opodatkowane tylko depozyty	Budżet centralny, fundusz stabilizacyjny	2011
Finlandia	Aktywa ważone ryzykiem	0,125	Brak	Budżet centralny	2013
Francja	Minimalny wymóg kapitałowy	0,222[d]	Kwota wolna 500 mln euro	Budżet centralny	2011
Łotwa	Pasywa	0,072[c]	Kapitał, depozyty gwarantowane, obligacje hipoteczne	Budżet centralny	2011
Holandia	Pasywa	0,022–0,044	Kapitał, depozyty ubezpieczone; kwota wolna 20 mld euro	Budżet centralny	2012
Niemcy	Pasywa i instrumenty pochodne	0,02–0,06[c]	Kapitał, depozyty ubezpieczone, kw. wolna 300 mln euro	Fundusz stabilizacyjny	2011
Portugalia	Pasywa i instrumenty pochodne	0,01–0,085[c]	Kapitał, depozyty ubezpieczone; instrumenty pochodne służące zabezpieczeniu	Budżet centralny	2011
Słowacja	Pasywa	0,2	Kapitał, dług podporządkowany	Fundusz stabilizacyjny (cel 1,45% aktywów sektora)	2012
Szwecja	Pasywa	0,036	Kapitał, zobowiązania podporządkowane	Fundusz stabilizacyjny	2009
Węgry	Aktywa	0,21% > 50 mld forintów, 0,15% < 50 mld forintów[e]	Pożyczki międzybankowe i dla przedsiębiorstw finansowych	Budżet centralny	2010
Wielka Brytania	Pasywa	0,16% dla zob. krótkoterminowych 0,08% dla zob. długoterminowych[f]	Kapitał, depozyty ubezpieczone; kwota wolna 20 mld funtów	Budżet centralny	2011

[a] Wcześniej były to pasywa; zob. https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/international-business-support/deloitte-cn-ibs-austria-tax-invest-en-2017.pdf [dostęp: 7 stycznia 2018 r.]. [b] Https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2016/07/tnf-belgium-new-bank-tax-is-passed-by-parliament.html [dostęp: 7 stycznia 2018 r.]. [c] Http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-16-1/papers/ML16-034.pdf [dostęp: 7 stycznia 2018 r.]. [d] Https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-franceguide-2017.pdf [dostęp: 7 stycznia 2018 r.]. [e] Http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0082&from=EN [dostęp: 7 stycznia 2018 r.]. [f] Są to stawki na 2018 r., które będą obniżane co rok aż do poziomów 0,1% oraz 0,05% w 2021 r.; zob. https://www.pwc.co.uk/tax/assets/pdf/100-group-total-tax-contribution-2017.pdf [dostęp: 8 stycznia 2018 r.].

Źródło: na podstawie L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBNGR) wobec opodatkowania banków w Polsce*, listopad 2015 r., http://www.ibngr.pl/Publikacje.

cja, Finlandia oraz Węgry nie zdecydowały się na opodatkowanie pasywów, zamieniając je na inną podstawę[45].

Podatek bankowy na Węgrzech

Na szczególną uwagę zasługują Węgry, które jako jedyny kraj spośród analizowanych w powyższym rozdziale zdecydował się na opodatkowanie aktywów. Na przyjęcie tej formy opodatkowania zdecydowano się w lipcu 2010 r. z założeniem, że ustawa będzie obowiązywać do 2012 r. Genezą wprowadzenia podatku była nie tylko chęć odzyskania części pieniędzy z budżetu przeznaczonych na ratowanie sektora finansowego[46], ale głównie konieczność szybkiego poprawienia sytuacji ekonomicznej na Węgrzech i szukania nowych źródeł finansowania budżetu państwa. Dane statystyczne za rok 2009 potwierdzały istotne problemy ekonomiczne Węgier, takie jak recesja na poziomie 6,8% PKB, zadłużenie publiczne wynoszące 79,8% oraz deficyt sektora publicznego na poziomie 4,6%[47].

Podstawę węgierskiego podatku bankowego stanowią aktywa instytucji finansowych pomniejszone o należności z tytułu pożyczek na rynku międzybankowym, a także kredyty i pożyczki podporządkowane. W momencie wprowadzania podatku w 2010 r. podstawę wyliczano według bilansów na koniec 2009 r. W przypadku instytucji kredytowych bazą podatku są aktywa z pewnymi wyłączeniami. Stawki podatku wynosiły początkowo 0,53% dla podmiotów o aktywach powyżej 50 mld forintów oraz 0,15% dla podmiotów o aktywach poniżej 50 mld forintów. W 2013 r. z tego podatku zostały zwolnione instytucje ubezpieczeniowe, dla których wprowadzono osobny podatek.

Biorąc pod uwagę poprawiającą się sytuację finansów publicznych Węgier oraz negatywny wpływ podatku od aktywów na akcję kredytową sektora bankowego, rząd węgierski w 2015 r. podpisał porozumienie z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju o obniżeniu maksymalnej stawki podatku bankowego, począwszy od 2016 r., do poziomu 0,24%[48]. Od stycznia 2017 r. podatek ten wynosi 0,21% dla banków o aktywach przekraczających 50 mld forintów oraz 0,15% dla pozostałych banków.

Pierwsze wpływy z podatku według szacunków rządu miały wynieść ok. 700 mln euro rocznie. W 2012 r. wskutek decyzji rządu, że aktywa hipoteczne

[45] We Francji jest to minimalny wymóg kapitałowy, a w Finlandii aktywa ważone ryzykiem.

[46] W 2009 r. rząd węgierski udzielił na łączną kwotę 690 mld forintów (ponad 2,5 mld euro) pożyczek trzem bankom (OTP Bank, FHB Jelzálogbank oraz Magyar Fejlesztési Bank) ze środków z pożyczki od MFW.

[47] L. Skiba, M. Rapkiewicz, M. Kędzierski, *Węgry Orbana – wzór czy przestroga*, Instytut Sobieskiego, 2014, http://www.sobieski.org.pl/wp-content/uploads/Skiba-Rapkiewicz-Kędzierski-red.-Węgry-Orbana-PDF.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[48] Https://dailynewshungary.com/official-reduced-banking-tax-to-encourage-lending/ [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

denominowane we frankach nie będą zakwalifikowane jako podstawa podatku od aktywów[49], wpływy te były mniejsze od oczekiwań i wyniosły ok. 240 mln euro, stanowiąc jednak aż 1,65% węgierskiego PKB, co było najwyższym wynikiem w Europie.

Pierwszą negatywną konsekwencją wprowadzenia podatku był spadek akcji kredytowej banków[50]. Tak poważne zmniejszenie się wartości udzielanych kredytów wpłynęło negatywnie na wynik banków, które zmniejszyły skalę swojej działalności. Spadki zanotowano zarówno w obszarze sumy bilansowej, jak i samych efektów działalności bankowej. W okresie od 2010 r. do 2014 r. zarówno ROE, jak i ROA wykazywały wartości poniżej średniej dla krajów z regionu Europy Środkowej, a także były niższe niż przed wprowadzeniem podatku.

Skutkiem podatku bankowego był również wzrost ryzyka stabilności w węgierskim sektorze bankowym liczony liczbą kredytów zagrożonych. Od 2010 r., gdy odsetek ten wynosił 7,8%, udział kredytów zagrożonych sukcesywnie wzrastał i w 2013 r. wyniósł już 14,0%[51]. Banki, dostrzegając nową sytuację na rynku, rozpoczęły działania mające na celu rekompensatę utraconych zysków lub obniżenie kosztów działalności. W wyniku tego, poważnie wzrosły opłaty i prowizje, które dotknęły klientów indywidualnych oraz przedsiębiorstwa charakteryzujące się niską elastycznością popytową na kredyt[52]. Węgierskie banki istotnie zmniejszały również swoje zatrudnienie[53]. Generalnie rzecz ujmując, konstrukcja podatku opartego na aktywach pozwoliła bankom na optymalizację bilansu, co sprawiło, że wpływy do budżetu były mniejsze niż założono.

Niedostateczne wpływy z podatku od aktywów zmusiły rząd do ustanowienia w 2013 r. dodatkowego podatku od aktywności finansowej, wynoszącego 0,6% dla wypłat i płatności gotówkowych oraz 0,3% dla innych transakcji (max 6000 forintów jednorazowo)[54]. Już w pierwszym roku od wprowadzenia cel fiskalny nowego podatku został osiągnięty, ponieważ wpływy do budżetu sięgały 1% PKB. W 2014 r. uzyskano prawie 10 mld forintów więcej, zatem wpływy były prawie dwukrotnie większe niż te wynikające z opodatkowania aktywów.

---

[49] W 2012 r. decyzją rządu węgierskiego, w celu ułatwienia spłat kredytów hipotecznych przez osoby fizyczne, ustalono stały, niższy o ok. 15% poniżej aktualnego, kurs forinta do franka szwajcarskiego (przeliczenia dokonano po kursie CHF/HUF 180 forintów). Operacja ta wygenerowała duże straty w bankach.

[50] Od momentu wprowadzenia podatku do końca 2012 r. spadek akcji kredytowej wyniósł 25%.

[51] Http://www.rbinternational.com/eBusiness/services/resources/media/82918926 6947841370-829189181316930732_829602947997338151_829603177241218127-1143146321166842713-1-2-EN.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[52] L. Skiba, M. Rapkiewicz, M. Kędzierski, *Węgry Orbana – wzór czy przestroga*, *op. cit.*

[53] *Ibidem*.

[54] Http://www.elexica.com/en/legal-topics/tax/07-hungarian-financial-transaction-tax [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

Łatwo jest więc dojść do wniosku, że przykład Węgier pokazuje negatywny wpływ opodatkowania aktywów banków, prowadzący do znacznego spadku akcji kredytowej, wzrostu opłat za usługi bankowe, a także poważny spadek rentowności sektora bankowego.

Podatek bankowy w Polsce

Geneza wprowadzenia podatku bankowego w Polsce

Pierwszy pomysł podatku bankowego pojawił się w Polsce 2010 r., gdy z inicjatywy posłów Prawa i Sprawiedliwości złożono projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych[55]. Jego założeniem było opodatkowanie instytucji finansowych w wysokości 0,39% podstawy ich aktywów rocznie, stanowiące alternatywę wobec podwyżki podatku VAT o jeden punkt procentowy (pkt proc.). Wpływy z podatku oszacowano na 5 mld zł i miały one w całości zasilić budżet państwa. W 2011 r. z inicjatywy posłów Sojuszu Lewicy Demokratycznej złożono drugi projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych[56], który od poprzedniego różnił się jedynie obniżoną stawką podatku (0,25% w skali roku) i tym samym niższymi wpływami do budżetu (ok. 2 mld zł).

Ostatecznie podatek bankowy w Polsce[57] wprowadzono ustawą z 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych, która weszła w życie 1 lutego 2016 r.[58]. Wyrażenie „podatek bankowy" ma charakter potoczny, ponieważ innymi płatnikami podatku są także między innymi instytucje ubezpieczeniowe, instytucje pożyczkowe oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Uproszczenie to wydaje się zasadne, gdyż zestawiwszy dane Ministerstwa Finansów[59] i Komisji Nadzoru Finansowego[60] za okres luty 2017 – czerwiec 2017 można łatwo zauważyć, że 88,2% wpływów z podatku pochodzi właśnie od banków.

[55] Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 3838/VI kad.

[56] Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 4250/ VI kad.

[57] Polska była jednym z ostatnich państw Unii Europejskiej wprowadzających taki podatek; zob. D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce – wady i zalety*, „Analizy i Studia CASP" 2016, nr 1, s. 2.

[58] Ustawa z 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych, Dz.U. poz. 68.

[59] Ministerstwo Finansów, Dane z wykonania budżetu państwa; http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzet-panstwa/wykonanie-budzetu-panstwa/harmonogram-realizacji-budzetu-panstwa [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[60] *Syntetyczna informacja na temat wpływu podatku od niektórych instytucji finansowych na sytuację banków komercyjnych*, KNF, sierpień 2017 r.

Celem wprowadzenia podatku bankowego było pozyskanie dodatkowego źródła finansowania wydatków budżetowych, realizacji programu wydatków społecznych zgodnych z programem rządu oraz zmniejszenie nierówności spowodowanych wyłączeniem instytucji finansowych z rozliczania się z podatku VAT. Według twórców ustawy polski system bankowy był na tyle stabilny, że wprowadzenie dodatkowego podatku nie wpłynęłoby negatywnie na jego rentowność ani stabilność. Założenia projektu nie przewidywały zjawiska przerzucania kosztów na klientów, ponieważ podatek naliczany od aktywów należy do grupy podatków majątkowych[61].

Konstrukcja podatku bankowego w Polsce

Podstawą opodatkowania w podatku od niektórych instytucji jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika, wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej. Podatek wynosi **0,0366%** podstawy opodatkowania miesięcznie (**0,44% w skali roku**) i stanowi dochód budżetu państwa. Jako że podatek ten nie stanowi kosztu uzyskania przychodu, a więc nie obniża podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych, jego efektywny koszt dla instytucji finansowych wynosi 0,54%[62]. Argumentem za wyborem aktywów jako podstawy opodatkowania może być to, że na ich podstawie wyliczana jest również wysokość wpłat dokonywanych przez banki na koszty nadzoru[63].

Podatnicy podatku są obowiązani do składania właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracji podatkowych, a także do obliczania i wpłacania podatku na rachunek właściwego urzędu skarbowego za miesięczne okresy rozliczeniowe w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy. Szczegółową konstrukcję podatku zaprezentowano w tabeli 2. Do podmiotów zwolnionych z podatku należą banki państwowe (obecnie tylko Bank Gospodarstwa Krajowego, BGK)[64] oraz te instytucje finansowe, wobec których prowadzony jest program postępowania naprawczego lub które są objęte planem naprawczym[65].

---

[61] B. Guziejewska, *Dysfunkcje systemu podatków bezpośrednich i pośrednich w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego" (Kraków) 2011, nr 10.

[62] Instytucja finansowa musi uzyskać przynajmniej 0,54% zwrotu z aktywów, aby pokryć koszt podatku.

[63] Zgodnie z art. 131a ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz.U. 2017, poz. 1876. Obecnie jest to 0,024% aktywów.

[64] Rozwiązanie takie może zaburzać konkurencję na wspólnym rynku, ponieważ BGK może oferować lepsze stawki depozytów i kredytów, wypierając z rynku banki komercyjne; zob. D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 16.

[65] Dla banków krajowych oraz oddziałów banków zagranicznych w myśl ustawy – Prawo bankowe, a dla SKOKów w myśl ustawy z 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, Dz.U. 2013, poz. 1450.

Tabela 2. Konstrukcja podatku od niektórych instytucji finansowych w Polsce

Podmioty podlegające opodatkowaniu	Obowiązek podatkowy powyżej sumy aktywów	Pomniejszenia podstawy opodatkowania
• banki krajowe • oddziały banków zagranicznych • oddziały instytucji kredytowych	4 mld zł	• fundusze własne • w przypadku banków zrzeszających – dodatkowo środki finansowe zgromadzone na wszystkich rachunkach zrzeszonych banków spółdzielczych • aktywa nabyte od NBP, stanowiące zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP • skarbowe papiery wartościowe
• spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOKi)	4 mld zł	• fundusze własne • skarbowe papiery wartościowe
• krajowe zakłady ubezpieczeń • krajowe zakłady reasekuracji • oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji • główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych oddziałów reasekuracji	2 mld zł	nie dotyczy
• instytucje pożyczkowe	200 mln zł	nie dotyczy

Źródło: na podstawie http://www.finanse.mf.gov.pl/.

Podatek bankowy w Polsce istotnie różni się od regulacji przyjętych w większości państw UE. W państwach UE podstawą opodatkowania banków są najczęściej ich pasywa[66], podatki te nie są związane ściśle ze skalą działalności banków, nie mają celu fiskalnego, a ich wysokość wynika głównie z ryzyka prowadzonej działalności. Choć podatek bankowy wprowadzano głównie w tych krajach, które po kryzysie finansowym z 2008 r. wspierały sektor bankowy środkami z budżetu centralnego, to w Polsce taka sytuacja nie miała miejsca.

Konsekwencje wprowadzenia podatku bankowego w Polsce

Na tle rozwiązań unijnych podatek bankowy w Polsce jest rozwiązaniem potrzebnym. Od samego początku był on jednak poddawany krytyce, ponieważ dotyczył aktywów[67], a obecnie ma najwyższą stawkę w Europie. Cel fiskalny o charakterze redystrybucyjnym, choć uzasadniony z punktu widzenia budżetu państwa, nie ma uzasadnienia w przypadku dbania o bezpieczeństwo i stabilność sektora bankowego[68]. Podobnie wskazywały analizy przeprowadzane już w 2010 r. przez NBP, które zachęcały do wprowadzenia podatku dla ban-

[66] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*, *op. cit., passim.*

[67] W Europie konstrukcję podatku bankowego opartego na aktywach zastosowano tylko w Polsce i na Węgrzech.

[68] L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*, *op. cit.*, s. 1.

ków i innych instytucji finansowych nie od ich aktywów, ale od pasywów[69]. W kontekście rozwiązań unijnych forma polskiego podatku bankowego nie wydaje się właściwa, ponieważ podatek powinien ograniczać ryzyka kreowane przez instytucje finansowe, zapewniać zrównoważony podział kosztów wynikających z potencjalnych upadłości instytucji finansowych, a wpływy z podatku powinny zasilać fundusze stabilizacyjne[70].

Według raportu firmy Deloitte[71] sektor bankowy wykazuje zyski podobne jak inne branże gospodarki, dlatego też kwestionuje się zasadność obciążania banków z powodu ich rzekomo nadzwyczajnego zysku w stosunku do sektora niefinansowego[72]. W opinii EBC oraz opinii Związku Banków Polskich[73] zwraca się uwagę na niewystarczające badania nad konsekwencjami podatku i stabilnością systemu bankowego[74], w szczególności w otoczeniu niskich stóp procentowych oraz zwiększonych obciążeń ponoszonych przez banki[75]. Jak pokazały doświadczenia państw europejskich, konsekwencje kosztowe wystąpienia kryzysu systemu finansowego wahają się od 15% do 20% PKB[76]. Krytycy podatku podkreślają, że w konstrukcji podatku do podstawy opodatkowania zaliczane są kategorie, na bazie których obliczane są inne podatki lub opłaty[77]. Ponadto wyłączenia zastosowane w ustawie wpływają na zaburzenie konkurencji na rynku, stawiając na uprzywilejowanej pozycji banki spółdzielcze,

---

[69] *Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków, op. cit.*

[70] *Opinia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 12 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych*, https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/pl_con_2016_1_f_sign.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[71] *Rentowność sektora bankowego w Polsce*, Deloitte, Kongres Bankowości Detalicznej, listopad 2015 r., http://www.efcongress.com/sites/default/files/kbd_raport_nt_rentowno_ci_sektora_bankowego.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[72] *II Debata Podatkowa*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 3 marca 2016 r.

[73] *Opinia Związku Banków Polskich o podatku bankowym*, http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/ 515C60AF5C9D6CE3C1257F1E0046A1CE/%24File/75-003.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[74] Eksperci podkreślali podjęcie przez państwo hazardu moralnego, polegającego na zaryzykowaniu osiągnięcia 5 mld zł wpływu z podatku kosztem możliwego wystąpienia ryzyka stabilności sektora*; II Debata Podatkowa*, Szkoła Główna Handlowa, *op. cit*.

[75] W dyskusji zwracano m.in. uwagę na wspomnianą już w niniejszym artykule opłatę ostrożnościową BFG, stworzenie Funduszu Wsparcia Kredytowego oraz wprowadzenie ułatwień dla klientów posiadających walutowe kredyty mieszkaniowe.

[76] W przypadku Polski mogłoby to oznaczać poniesienie kosztów w wysokości ok. 150–200 mld zł; zob. L. Pawłowicz, *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową*, *op. cit.*, s. 1.

[77] Przykładem efektywnego podwójnego opodatkowania jest mechanizm wyliczania wymogów kapitałowych na podstawie aktywów ważonych ryzykiem, a także fakt, iż od wartości niektórych aktywów trwałych jest wyliczany podatek od nieruchomości; zob. D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.*

SKOKi[78], a przede wszystkim Bank Gospodarstwa Krajowego. Z uwagi na fakt, że banki hipoteczne mają ograniczoną możliwość zmiany profilu działalności[79], eksperci postulują obniżenie podstawy opodatkowania o wartość listów zastawnych[80].

Wprowadzenie podatku od aktywów zachęca instytucje finansowe do optymalizacji bilansów. Opodatkowanie aktywów może w długim okresie zmniejszyć akcję kredytową[81], w tym spowodować odejście od długoletnich i niskomarżowych kredytów (np. hipotecznych) na rzecz bardziej dochodowych i krótkoterminowych pożyczek i kredytów konsumenckich. Banki mogą teoretycznie zwiększać udział ryzykownych operacji pozabilansowych[82]. Sposobem zmniejszania wartości podstawy opodatkowania jest np. sprzedaż portfeli kredytów pracujących[83] oraz niepracujących[84]. Ponadto banki, w celu zmniejszenia podatku, zamiast finansować swoje spółki zależne kredytami, mogą udzielać im gwarancji lub poręczeń stanowiących zabezpieczenie obligacji wyemitowanych przez te spółki.

Jeszcze przed wprowadzeniem podatku wzrosły marże kredytów hipotecznych o 0,5 pkt. proc[85]. W 2015 r. kilka banków, pomimo silnej konkurencji na rynku, zdecydowało się podnieść opłaty i prowizje oraz zmniejszyć oprocentowanie depozytów dla klientów detalicznych oraz przedsiębiorstw[86]. Instytucje finansowe wprowadziły również opłaty za usługi, które wcześniej nie były płatne[87]. Nie potwierdziły się jednakże obawy dotyczące obniżenia dynamiki

[78] Suma bilansowa poszczególnych instytucji finansowych z obu grup jest mniejsza niż w przypadku banków krajowych i w zdecydowanej większości nie ma aktywów wycenianych na więcej niż 4 mld zł; zob. http://www.instytutobywatelski.pl/24465/komentarze/stabilnosc-sektora-finansowego-zagrozona [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[79] Http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/bankowosc/to-niedobrze-ze-ustawe-o-podatku-bankowym-mozna-dowolnie-interpretowac/ [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[80] D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 9.

[81] *Opinia Związku Banków Polskich o podatku bankowym*, *op. cit.*

[82] *Dlaczego nie należy nakładać podatku na aktywa banków?*, Analiza FOR nr 5/2010.

[83] Przykładem jest sekurytyzacja aktywów Santander Consumer Banku w wysokości 1,26 mld zł w 2015 r.; zob. https://prnews.pl/santander-consumer-bank-zakonczyl-druga-transakcje-sekurytyzacji-2571 [dostęp 30 listopada 2017 r.].

[84] Banki polskie sprzedają kredyty nieregularne (*non-performing loans,* NPL) do funduszy sekurytyzacyjnych.

[85] Http://prnews.pl/wiadomosci/przez-podatek-bankowy-mieszkanie-drozsze-o-20-tys-z-3468611 [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[86] Http://www.bankier.pl/wiadomosc/Ruszyla-lawina-podwyzek-za-uslugi-bankowe-7295489.html [dostęp: 31 listopada 2017 r.]; zmiany te miały miejsce pomimo przepisu art. 14 ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, wedle którego wprowadzenie podatku nie może stanowić podstawy do zmiany warunków świadczenia usług finansowych i ubezpieczeniowych wykonywanych na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

[87] Przykładową opłatą jest koszt wyceny nieruchomości w procesie ubiegania się o kredyt hipoteczny. Banki zdecydowały się m.in. na sztywne opłaty za prowadzenie kont, wyższe

Wykres 1. Średnie oprocentowanie nowych i renegocjowanych umów złotowych w okresie wrzesień 2015 – wrzesień 2017

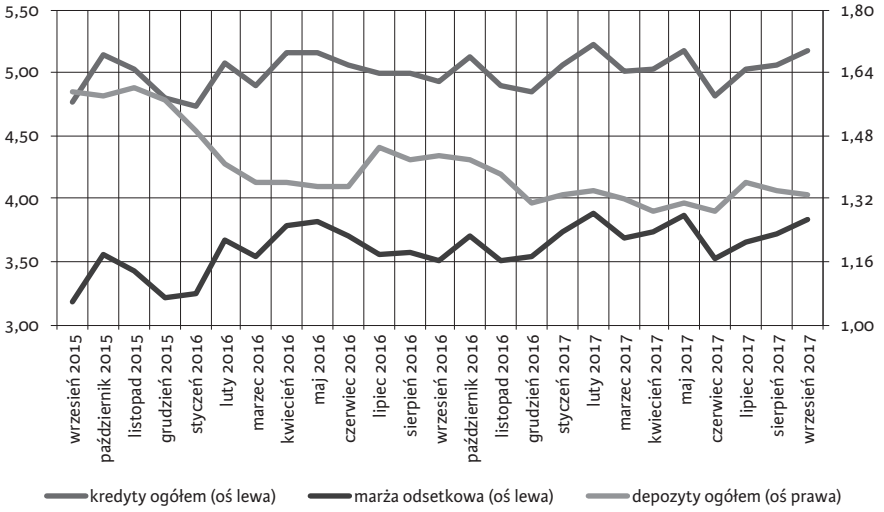

Źródło: na podstawia danych NBP, http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/statystyka/ pieniezna_i_bankowa/ oprocentowanie.html [dostęp: 27 listopada 2017 r.].

akcji kredytowej – w kierunku wzrostu sprzedaży produktów kredytowych oddziaływały głównie wysoki popyt wewnętrzny oraz niskie stopy procentowe[88].

Na wykresie 1 widać wyraźnie spadek oprocentowania nowych depozytów przy wzrastającym oprocentowaniu nowych kredytów. Wzrost marż kredytowych był przejściowy, co może świadczyć o tym, że podejmowane przez banki próby rekompensowania obciążenia z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych zostały ograniczone przez presję konkurencyjną na rynku[89]. Spadek oprocentowania nowych depozytów w okresie wrzesień 2015 – wrzesień 2017 wyniósł 0,26 pkt proc. Marża odsetkowa[90] w tym samym czasie wzrosła z poziomu 3,18% do ponad 3,80%[91]. Tym samym nie potwierdziły się założe-

prowizje za korzystanie z bankomatów, podniesienie opłat za korzystanie z kart kredytowych, wprowadzenie opłat za przelewy internetowe czy nawet SMSy autoryzujące transakcje; zob. http://www.bankier.pl/wiadomosc/Banki-wprowadzaja-oplaty-za-uslugi-ktore-do-tej-pory-byly-bezplatne-7390313.html [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[88] M. Muszyński, *Podatek bankowy a efektywność działalności operacyjnej banków komercyjnych w Polsce*, „Finanse i Prawo Finansowe" 2017, t. 3 (15), s. 91.

[89] *Raport o stabilności systemu finansowego*, NBP, czerwiec 2017 r., s. 34.

[90] Jest to różnica pomiędzy średnim oprocentowaniem nowych i renegocjowanych kredytów i depozytów.

[91] Powszechne podnoszenie prowizji i opłat przez instytucje finansowe od października 2015 r. do lutego 2016 r. jest ewidentnie przerzucaniem kosztu podatku bankowego w przód; zob. D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 17.

nia projektu ustawy, że ze względu na silną konkurencję rynkową podatek nie będzie miał wpływu na ceny usług bankowych[92]. Koszty podatku bankowego zostały w większości przerzucone na deponentów, powodując *quasi* obniżkę stóp procentowych w zakresie depozytów[93].

Początkowe wpływy z tytułu nowego podatku były znacznie mniejsze niż zakładano[94]. Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów instytucje objęte podatkiem w 2016 r. zapłaciły 3,507 mld zł podatku (63,8% założonego budżetu w 2016 r.), natomiast w okresie styczeń–wrzesień 2017 r. zapłaciły 3,239 mld zł (82,3% budżetu założonego na 2017 r.)[95].

Biorąc pod uwagę sektor bankowy, po uwzględnieniu wyłączeń i pomniejszeń łączna podstawa opodatkowania podatkiem wyniosła na koniec czerwca 2017 r. 816,0 mld zł przy sumie aktywów banków komercyjnych na poziomie 1583,2 mld zł[96]. Wartość podatku zapłaconego przez banki w okresie luty 2016 r. – czerwiec 2017 r. oscylowała między 283,5 mln zł a 307,5 mln zł miesięcznie (średnio 293,6 mln zł).

Jeszcze przed wprowadzeniem podatku środowisko bankowców podkreślało, że przyczyni się on do spadku zyskowności banków[97] oraz spadku skali finansowania gospodarki przez sektor bankowy[98]. W ankiecie KNF duże banki (charakteryzujące się wysoką rentownością) wskazywały, że nowa danina nie wpłynęła wprawdzie na bieżącą sytuację. Banki przewidywały jednak, że w długim okresie podatek bankowy będzie miał wpływ na zdolność do wypracowania dodatniego wyniku finansowego, co odbije się na dynamice akcji kre-

---

[92] Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 75/VIII kad.

[93] Zmniejszenie oprocentowania nowych depozytów jest efektywniejsze niż podwyższenie oprocentowania nowych kredytów, ponieważ depozyty co do zasady zapadają szybciej niż kredyty (rotują szybciej).

[94] Http://www.mf.gov.pl/documents/764034/5220044/20160525_szacunek_IV_2016.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[95] Warto podkreślić, że szacowane w projekcie ustawy wpływy do budżetu miały wynieść ok. 6,5–7 mld zł; zob. Ministerstwo Finansów, Dane z wykonania budżetu państwa, *op. cit*.

[96] Pod względem aktywów ok. 28% banków było ustawowo zwolnionych z podatku; zob. *Syntetyczna informacja na temat wpływu podatku od niektórych inst. fin. na sytuację banków komercyjnych*, KNF, sierpień 2017 r.

[97] Jak wynika z badań, wpływ podatku bankowego na sektor byłby negatywny i w przypadku stopy podatku w wysokości 0,39% obniżyłby wskaźniki ROE i ROA odpowiednio o 5,92% i 0,39%; zob. T. Siudek, *Podatek bankowy – konsekwencje dla sektora bankowego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe SGGW – Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej" 2011, nr 92, s. 75.

[98] Http://alebank.pl/rozmowa-z-dr-hab-krzysztofem-kalickim-prezesem-zarzadu-deutsche-bank-polska-o-konse-kwencjach-dla-sektora-finansowego-oraz-dla-calej-polskiej-gospodarki-wprowadzenia-podatku-bankowego [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

Wykres 2. Wyniki sektora bankowego w okresie styczeń 2015 r. – wrzesień 2017 r.*

(w mln zł)

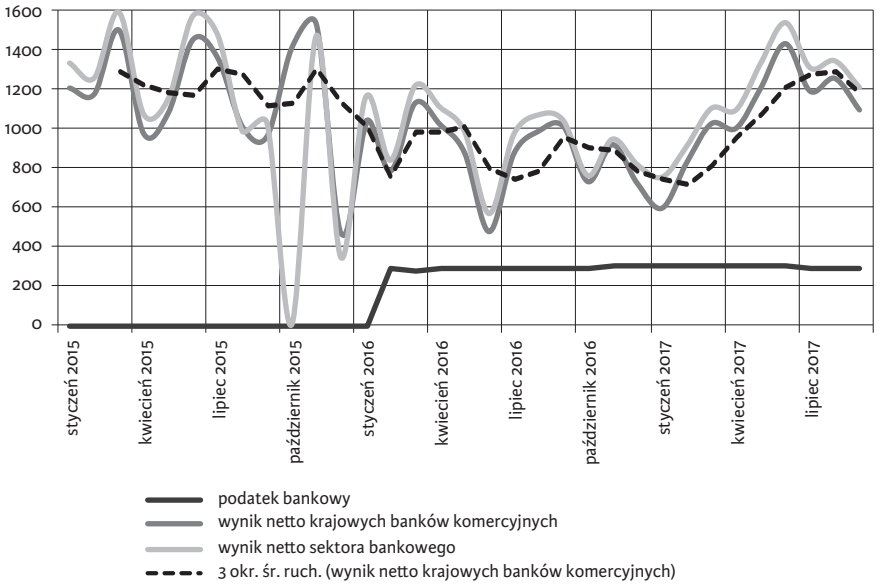

* W obliczeniach nie uwzględniono 2,036 mld zł wpłat do BFG na rzecz upadłego SK Banku (11/2015) oraz 2,465 mld zł przychodów z tytułu sprzedaży udziałów w Visa Europe Limited (06/2016)

Źródło: na podstawie danych KNF, https://www.knf.gov.pl/?articleId=56224& p_id=18 [dostęp: 27 listopada 2017 r.].

dytowej[99]. Analizując dane z wykresu 1, należy stwierdzić, że bankom udało się przywrócić zyskowność głównie dzięki obniżeniu stawek nowych depozytów i podwyższeniu marż nowo udzielanych kredytów[100].

Na wykresie 2 można zauważyć, że wprowadzenie podatku bankowego wpłynęło na tymczasowe obniżenie zysków netto sektora bankowego. Pomijając zdarzenia nadzwyczajne[99], w 2016 r. zysk sektora bankowego wyniósł 11,433 mld zł, a zapłacony podatek stanowił ponad 27,9% tej sumy, natomiast w okresie styczeń–wrzesień 2017 r. było to odpowiednio 10,539 mld zł i 25,4%. W pierwszym półroczu 2017 r. zyski netto banków poprawiły się dzięki zmianom w polityce depozytowo-kredytowej, polegającym na obniżeniu oprocen-

[99] Ł. Furman, *Podatek od aktywów instytucji finansowych: zagrożenia czy korzyści*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie" 2017, t. 33, nr 1, s. 81.

[100] Średnia wartość depozytów sektora niefinansowego w polskim sektorze bankowym w okresie wrzesień 2016 – wrzesień 2017 wynosiła prawie 1012 mld zł (dane KNF). Biorąc pod uwagę spadek oprocentowania depozytów o 0,26 pkt proc. (wykres 1), można w przybliżeniu oszacować, że wzrost marży depozytowej wyniósł ponad 219 mln zł miesięcznie, co stanowi ok. 75% wartości zapłaconego podatku.

towania depozytów przy jednoczesnym zwiększeniu oprocentowania części kredytów[101].

Z uwagi na konstrukcję podatku, banki pod koniec każdego miesiąca *de facto* przestały przyjmować krótkoterminowe depozyty o dacie zwrotu przypadającej w innym miesiącu niż data ich złożenia, w skrajnych sytuacjach oferując za te depozyty ujemne stawki procentowe[102]. Działanie takie wynika z faktu, że choć podatek naliczany jest konkretnego dnia, to jego stawka obejmuje cały miesiąc. Banki, oferując klientom jednodniowe depozyty w ostatnim dniu miesiąca, musiałyby wygenerować na tych pasywach ok. 13% dochodu, aby pokryć koszt podatku[103]. Podatek przyczynił się zatem do przejściowych spadków obrotów na rynku transakcji lokacyjnych oraz obniżania się krótkoterminowych stawek referencyjnych krajowego rynku pieniężnego[104]. Największe wahania stóp procentowych zaobserwowano pod koniec lutego i marca 2016 r., co widać na wykresie 3. Należy podkreślić, że na rynku międzybankowym pojawił się dysonans pomiędzy grupą banków kwotujących stopy procentowe a grupą banków płacących podatek bankowy[105]. W 2017 r. wpływ podatku na zmienność stóp krajowego rynku pieniężnego był już znacznie mniejszy. Niemniej podatek istotnie zniechęca banki do transakcji na rynku międzybankowym, co powoduje mniej wiarygodne kwotowania indeksów (np. WIBOR 3M), na których oparte są miliardy kredytów[106].

Na wykresie 4 widać, że skutkiem wprowadzenia podatku od niektórych instytucji finansowych jest wyraźny wzrost udziału banków w rynku skarbo-

[101] Banki w pierwszym półroczu 2017 r. odnotowały wzrost przychodów odsetkowych o 6,8% przy spadku kosztów odsetkowych o 3,2%; zob. *Raport o sytuacji banków w I półroczu 2017 r.*, KNF, październik 2017 r.

[102] Https://www.pb.pl/podatek-bankowy-uderzyl-w-wibor-825644 [dostęp: 30 listopada 2017 r.]; depozyty klientów traktowane były jak „gorący kartofel". Co ciekawe, zarząd jednego z banków nakazał swoim pracownikom oszacować wielkość potencjalnych „niechcianych" depozytów, które klienci mogliby założyć samodzielnie.

[103] Mimo że to aktywa są opodatkowane, a nie pasywa (depozyty), w praktyce przyjęcie lokaty oznacza, że w banku pojawią się pieniądze, które trzeba zagospodarować. Nawet jeżeli trafią one na rachunek w NBP, staną się opodatkowanym aktywem. W celu zmniejszenia podstawy opodatkowania banki mogą próbować pod koniec miesięcy krótkoterminowo nabywać obligacje skarbowe w zamian za otrzymane depozyty. Organom kontroli skarbowej trudno dowieść tutaj unikania opodatkowania, ponieważ obrót obligacjami jest jednym z podstawowych celów działalności banków. Z drugiej strony ryzyko zmienności cen i potencjalnych strat pochodzących z odwrócenia tych transakcji mogą powstrzymywać banki przed tą praktyką; zob. D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 19.

[104] *Raport o stabilności systemu finansowego*, NBP, czerwiec 2017 r., s. 23.

[105] Bank Gospodarstwa Krajowego nie płaci podatku bankowego, choć kwotuje stopy rynku międzybankowego.

[106] *Rekomendacja Kongresu Bankowości Detalicznej 2016*, http://www.efcongress.com/sites/default/files/imce/ kbd2016_rekomendacja_jakie_zmiany_w_podatku_bankowym.pdf [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

Wykres 3. Międzybankowe stopy WIBID O/N i WIBID T/N w okresie kwiecień 2015 r. – marzec 2017 r. (w %)

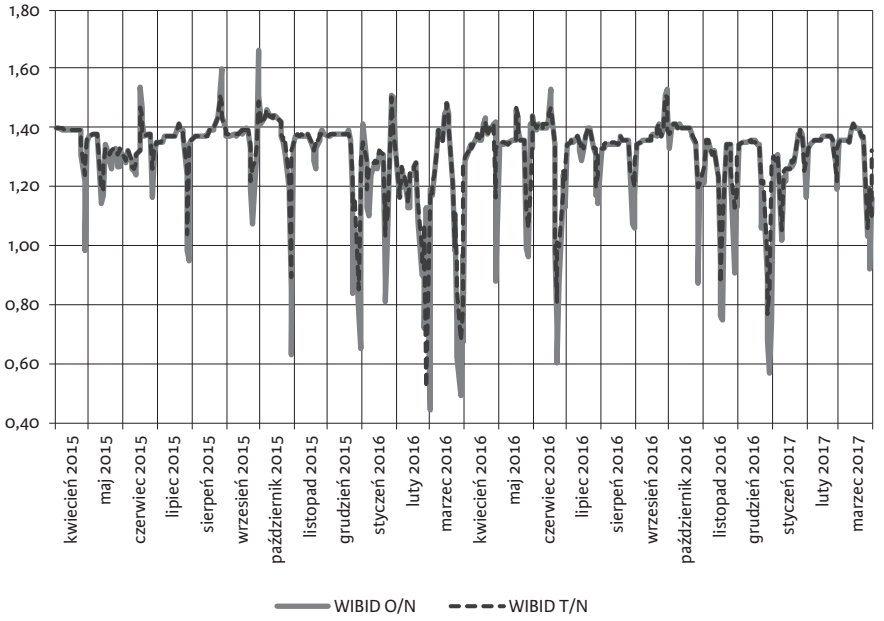

Źródło: na podstawie danych ze strony www.stooq.pl [dostęp: 27 listopada 2017 r.].

wych papierów wartościowych. Podatek przesunął zaangażowania banków z rynku międzybankowego na rynek obligacji Skarbu Państwa i bonów skarbowych[107]. Wartość skarbowych papierów wartościowych w portfelach banków krajowych tylko w lutym 2016 r. wzrosła o ponad 31 mld zł. Po wprowadzeniu podatku bankowego udział banków krajowych w rynku wymienionych instrumentów wzrósł o ok. 8%. Nabycie w pierwszym kwartale 2016 r. skarbowych papierów wartościowych o wartości ok. 80 mld zł pozwoliło bankom obniżyć kwotę podatku o ok. 350 mln zł rocznie[108].

[107] D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 17; wprowadzając podatek bankowy państwo zwiększyło zarówno wpływy budżetowe, jak i popyt banków na skarbowe papiery wartościowe.

[108] Odbywało się to częściowo kosztem redukcji zaangażowania banków w bony pieniężne NBP, których wartości nie można odliczyć od podstawy opodatkowania. Banki zaczęły ponadto tak zarządzać rezerwą obowiązkową, aby na koniec każdego miesiąca mieć jak najniższą ekspozycję na NBP; zob. *Raport o sytuacji banków w I półroczu 2017 r.*, KNF, październik 2017 r.; B. Wajszczuk, *Rynek OTC po podatku bankowym*, https://www.linkedin.com/pulse/rynek-otc-po-podatku-bankowym-błażej-wajszczuk/ [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

Wykres 4. Banki na rynku skarbowych papierów wartościowych w okresie styczeń 2015 r. – wrzesień 2017 r.

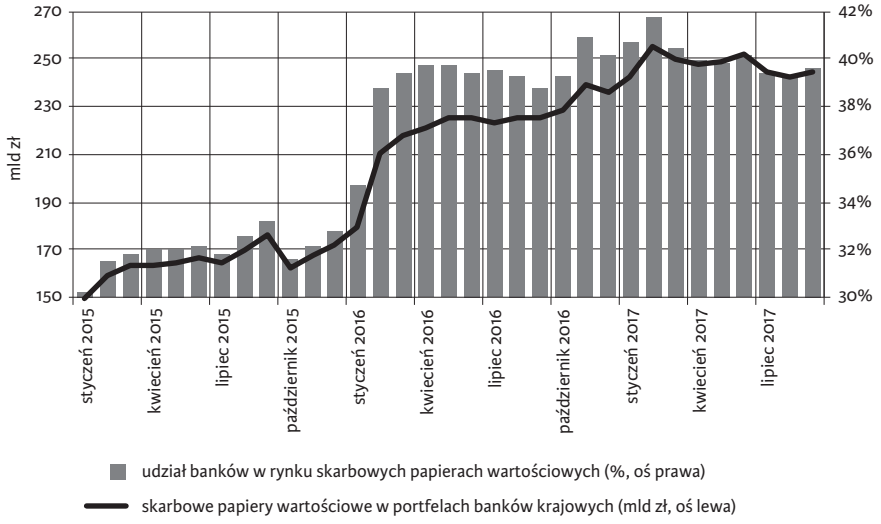

Źródło: na podstawie danych Ministerstwa Finansów, http://www.finanse.mf. gov.pl/pl/dlug-publiczny/rynek-wtorny-spw/struktura-inwestorow [dostęp: 27 listopada 2017 r.].

Od czasu wprowadzenia podatku banki co do zasady unikają zawierania transakcji z przyrzeczeniami odkupu zabezpieczonych obligacjami[109], aby nie powiększać tymczasowo (głównie dla celów sprawozdawczości podatkowej) swoich stanów aktywów[110]. Podsumowując, należy stwierdzić, że podatek bankowy wzmocnił popyt na obligacje skarbowe i istotnie zaburzył funkcjonowanie rynku międzybankowego[111].

Zaangażowanie banków w skarbowe papiery wartościowe jest konkurencyjne w stosunku do podstawowej działalności banków, jaką jest przyjmo-

[109] Są to transakcje typu *reverse repo*/*repo* lub *buy-sell-back*/*sell-buy-back*, które, w zależności od strony transakcji, polegają na zakupie/sprzedaży papierów wartościowych przy jednoczesnym zobowiązaniu się do ich odsprzedania/odkupienia w przyszłości na ściśle określonych warunkach.

[110] Przykładowo, banki Pekao oraz PKO BP na koniec marca 2016 r. zaraportowały odpowiednio o 99,1% oraz 83,9% mniejsze niż rok wcześniej poziomy transakcji typu *buy-sell-back* (BSB) – kwalifikowane jako aktywa. Transakcje typu *repo*/*reverse repo* stanowią ważny instrument płynności awaryjnej dla banków, choć można je także wykorzystywać dla pokazania w raporcie okresowym wyższej sumy bilansowej od konkurentów.

[111] Po wprowadzeniu podatku bankowego osłabił się wpływ działań NBP na cenę pieniądza krótkoterminowego; zob. B. Wajszczuk, *Rynek OTC po podatku bankowym*, https://www.linkedin.com/pulse/rynek-otc-po-podatku-bankowym-błażej-wajszczuk/ [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

Wykres 5. Depozyty i należności brutto w polskim sektorze bankowym z oddziałami zagranicznymi w okresie styczeń 2015 r. – wrzesień 2017 r.

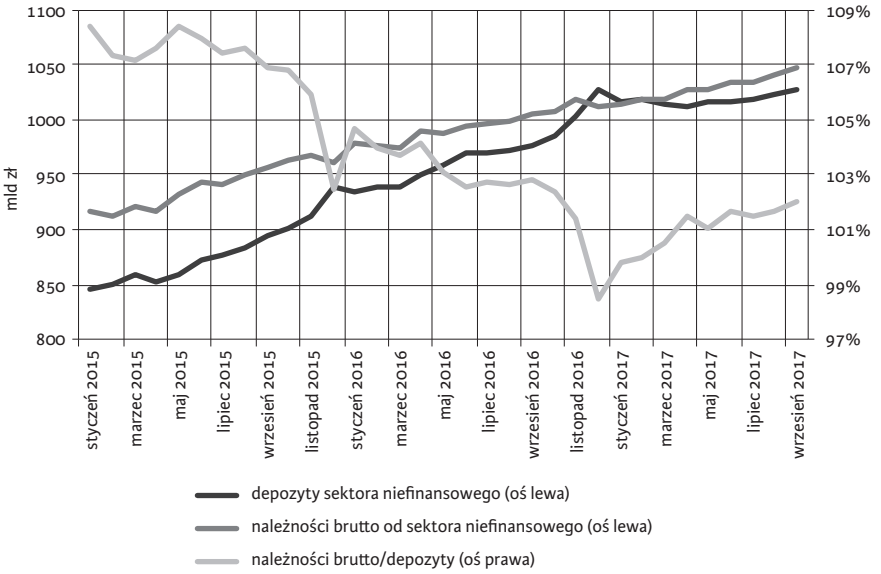

Źródło: na podstawie danych KNF, https://www.knf.gov.pl/?articleId=56224& p_id=18 [dostęp: 30listopada 2017 r.].

wanie depozytów i udzielanie kredytów, dlatego też wprowadzenie podatku bankowego powinno teoretycznie spowodować zjawisko znane w ekonomii jako efekt wypychania[112]. Na wykresie 5 zaprezentowano dane KNF[113], z których wynika, że wprowadzenie podatku nie wpłynęło w długim terminie na dynamikę kredytów. Zmniejszyło się jednak tempo przyrostu depozytów (jest to widoczne z pewnym opóźnieniem, tj. od początku 2017 r.), co odwróciło spadkowy trend wskaźnika należności do depozytów. Z raportu KNF o sytuacji banków wynika, że podstawowe miary płynności banków w połowie 2017 r. były nadal zadowalające i względnie stabilne[114]. Należy zastanowić się, czy podatek pośrednio nie wpłynie na spadek skłonności do oszczędzania.

Długoterminowym rezultatem podatku może być wykreowanie przewagi międzynarodowych grup bankowych nad polskimi podmiotami, objawiającej się w optymalizacji aktywów przez grupy bankowe i przesuwania części aktywów z portfela banków w Polsce na rzecz grupy macierzystej, która nie miałaby

[112] Efekt ten szczególnie widać przy kredytach o najniższych marżach. Podatek podniósł koszty kredytów w bankach, wyznaczany stawkami FTP (*funds transfer pricing*), o 0,54%.

[113] Dane miesięczne sektora bankowego KNF z września 2017 r.; https://www.knf.gov.pl/?articleId=56224&p_id=18 [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[114] *Raport o sytuacji banków w I półroczu 2017 r.*, *op. cit*.

obowiązku płacenia podatku bankowego w Polsce[115]. Wskazuje się również na możliwy wzrost udziału usług bankowych udzielanych przez podmioty z zagranicy[116]. Zważywszy na niskie stopy procentowe w strefie euro, wprowadzenie podatku bankowego w Polsce zwiększa istniejącą już przewagę banków zagranicznych, która wynika z kosztów finansowania.

Wnioski *de lege ferenda* dla podatku bankowego w Polsce

Zasadność podatku bankowego w Polsce jest dyskusyjna. Po pierwsze, sektor bankowy nie generuje ponadprzeciętnych dochodów na tle całej gospodarki. Po drugie, warto podkreślić, że wraz z nowelizacją ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z 26 lipca 2013 r. (Dz.U. poz. 1012) wprowadzono dodatkowe obciążenie dla banków krajowych, które od tamtej pory zmuszone są płacić opłatę ostrożnościową przeznaczoną na fundusz stabilizacyjny w BFG[117]. Po trzecie, do 1 stycznia 2023 r. banki mają czas na osiągnięcie odpowiedniego poziomu minimalnego wymogu funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL). Po czwarte, na banki nakładane są inne bufory kapitałowe (między innymi przez KNF). Wszystko to sprawia, że działalność banków i bez podatku bankowego staje się bardzo kosztowna.

Co do samego podatku, kwestią wymagającą szerszej dyskusji jest sposób wyliczania podstawy opodatkowania. Lepszym rozwiązaniem byłoby płacenie comiesięcznych zaliczek na podstawie wartości aktywów z ostatniego dnia roku poprzedniego lub ostatniego dnia okresu sprawozdawczego[118]. Takie rozwiązanie nie zmuszałoby instytucji finansowych do comiesięcznego wyliczania podstawy podatku oraz wypełniania deklaracji i ustabilizowałoby sytuację na rynku międzybankowych stóp procentowych. Co więcej, opodatkowaniu podlegałyby aktywa zaudytowane, a nie te wyliczane na podstawie zapisów z księgi głównej. Zaletą byłoby również łatwiejsze prognozowanie wpływów budżetowych z tytułu podatku.

[115] Metodą ominięcia podatku jest m.in. przeniesienie spółek zależnych, zajmujących się np. działalnością *leasingową* lub faktoringową, do spółki matki; zob. http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/raiffeisen-bank-polska-sprzedal,234,0,2051562.html [dostęp: 31 listopada 2017 r.].

[116] D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.,* s. 23.

[117] Podstawę naliczania opłaty ostrożnościowej stanowi łączna kwota ekspozycji na ryzyko, określona w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. To rozwiązanie było elementem szerszych zmian w państwach UE w celu przeniesienia części odpowiedzialności sektora publicznego za udzielanie wsparcia finansowego instytucjom finansowym z sektora prywatnego.

[118] Alternatywnym rozwiązaniem mogłoby być naliczanie podatku tak jak w przypadku rezerwy obowiązkowej banków w NBP, tj. na podstawie średniej arytmetycznej ze stanów środków pieniężnych na koniec każdego dnia danego miesiąca (zgodnie z § 2 uchwały nr 40/2015 z 13 sierpnia 2015 r. Zarządu NBP). Takie rozwiązanie pozwoliłoby lepiej dopasować poziom daniny do wielkości bieżącej aktywności banków.

Podatek powinien również stanowić koszt podatkowy, ponieważ obecnie może wystąpić sytuacja, gdy dany bank uzyskuje dodatnie wyniki finansowe, jednak po opłaceniu podatku bankowego *de facto* notuje stratę. Należałoby również rozważyć obniżenie podstawy opodatkowania o wartość aktywów w postaci listów zastawnych[119]. W zakresie podmiotów objętych podatkiem od niektórych instytucji finansowych można rozważyć włączenie doń grup podmiotów osiągających wyższą rentowność (np. TFI)[120]. Podatkiem bankowym powinien zostać objęty państwowy bank BGK, aby nie wypierał banków komercyjnych z rynku[121].

W poszukiwaniu optymalnej konstrukcji podatku należy znaleźć taki parametr, którego maksymalizacja byłaby korzystna zarówno dla instytucji finansowej, jego akcjonariuszy, jak i Skarbu Państwa. Chodzi o taką konstrukcję, gdzie podatek byłby czymś w rodzaju kosztu wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Najprostszym rozwiązaniem wydaje się dodatkowe opodatkowanie zysku[122] za pomocą podwyższonej stawki podatku CIT. Opodatkowanie zysku sprawia bowiem, że banki co do zasady generują dochody z wszystkich możliwych źródeł (między innymi odsetki, prowizje i działalność handlowa), przez co wszystkie gałęzie produktowe są z punktu widzenia podatku traktowane identycznie.

Opodatkowanie zysku może jednak skłaniać instytucje finansowe ku bardziej dochodowej i jednocześnie obarczonej wyższym ryzykiem działalności[123]. Co więcej, płatnicy podatku, dla obniżenia wysokości daniny, byliby skłonni podwyższać koszty prowadzonej działalności. Wówczas generowanie wartości dla akcjonariuszy mogłoby następować nie tylko dzięki kategorii zysku, ale chociażby za pomocą kosztów kapitału (np. emitując drogi dług podporządkowany, zaliczany do kapitałów własnych, który objęliby akcjonariusze).

---

[119] D. Gajewski, *Podatek bankowy w Polsce*, *op. cit.*, s. 9.

[120] Podatku nie płacą najbardziej rentowne instytucje finansowe, czyli towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI). W 2016 r. średnia ważona ROE dla rynku TFI wyniosła ok. 30%, tymczasem dla banków było to ok. 8%; zob. *Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2016 r.*, NBP, 2017.

[121] Warto podkreślić, że BGK oferuje, podobnie jak banki komercyjne, prowadzenie rachunków bankowych i finansowanie dla przedsiębiorstw i samorządów. Brak podatku bankowego sprawia, że BGK ma koszty finansowania niższe o min. 0,54% w stosunku do banków komercyjnych, co stanowi istotną przewagę konkurencyjną.

[122] Według neoklasycznej teorii przedsiębiorstwa głównym celem przedsiębiorstwa jest maksymalizacja zysku w określonym czasie. Pochodną zysku jest dywidenda – podstawowe narzędzie dzielenia się zyskiem z akcjonariuszami.

[123] Wyższe przychody mogą oznaczać podejmowanie większego ryzyka, choć mogą temu przeciwdziałać rekomendacje i normy ostrożnościowe narzucane m.in. przez organ nadzoru; zob. J. Borowski, K. Jaworski, D. Tymoczko, *Wpływ podatku bankowego w Polsce na kredyt dla sektora niefinansowego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach" 2016, nr 287.

Banki mogłyby także próbować wyprowadzać zyski za granicę do spółek powiązanych[124]. Tutaj kluczową rolę powinni jednak odegrać audytorzy i organy nadzoru, aby zapobiegać takim praktykom. W poszukiwaniu innej podstawy opodatkowania można teoretycznie skupić się np. na ekonomicznej wartości dodanej, całkowitej stopie zwrotu dla akcjonariuszy albo kapitalizacji giełdowej[125], jednak wyliczanie tych wskaźników jest albo dyskusyjne albo możliwe tylko dla spółek publicznych.

Podsumowanie

Cele wprowadzenia podatków bankowych w Unii Europejskiej były przeważnie związane z ograniczeniem ryzyka systemu bankowego, a podstawą opodatkowania były głównie pasywa. Celem węgierskiego i polskiego podatku bankowego (obu opartych na aktywach) było zaś zwiększenie wpływów do budżetu państwa. Wprowadzenie podatku bankowego w Polsce, którego stawka jest obecnie najwyższa w Europie, spowodowało przede wszystkim optymalizację bilansów banków pod kątem rentowności aktywów, wzrost zaangażowania banków na rynku skarbowych papierów wartościowych, znaczne obniżenie oprocentowania depozytów, marginalizację rynku transakcji *repo*/*reverse repo* oraz przejściowy wzrost wahań stóp procentowych rynku międzybankowego. Koszty podatku zostały w dużym stopniu przerzucone na klientów banków, a zwłaszcza na posiadaczy depozytów[126].

Zaprezentowane w niniejszym artykule komentarze powinny stać się inspiracją dla decydentów do dokonania rewizji regulacji i wprowadzenia ewentualnych zmian. Z uwagi na stale rosnące wymogi kapitałowe i spadające zyski sektora bankowego, podatek bankowy nie jest najlepszym rozwiązaniem. Z pewnością zaś podatek bankowy powinien być skonstruowany w taki sposób, aby z jednej strony motywować banki do powiększania akcji kredytowej i kreowania wartości w gospodarce, a z drugiej strony zapewniać rosnące wpływy do budżetu (w tym czyniąc metody obchodzenia podatku nieopłacalnymi) przy zachowaniu bezpiecznego poziomu ryzyka systemu bankowego. Najważniejszymi pomysłami dotyczącymi konstrukcji podatku jest ustalenie zysku jako podstawy opodatkowania albo przynajmniej wyliczanie podstawy opodatkowania według uśrednianych poziomów składników bilansu.

---

[124] Przykładowe techniki to stosowanie cen transferowych i koszty wykorzystywania logo spółki matki.

[125] *Total shareholder return* (TSA); zob. *Value Based Management*, red. A. Szablewski, K. Pniewski, B. Bartosiewicz, Poltext, Warszawa 2008.

[126] Podobne wnioski można wyciągnąć z przypadków wprowadzenia podatków bankowych w innych krajach; zob. http://theconversation.com/research-shows-the-banks-will-pass-the-bank-levy-on-to-customers-77782.

Bibliografia (najważniejsze pozycje)

A fair and substantial contribution by the financial sector, Final report for the G-20, MFW, https://www.imf.org/external/np/g20/pdf/062710b.pdf.

Borowski J., Jaworski K., Tymoczko D., *Wpływ podatku bankowego w Polsce na kredyt dla sektora niefinansowego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach" 2016, nr 287.

Commission outlines vision for taxing the financial sector, Komisja Europejska, druk IP/10/1298.

Czyż M., *Ocena podatku od obrotów walutowych (Podatku Tobina) w świetle działań antykryzysowych*, „Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe (nr 593), Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu" 2010, nr 17 [*Przedsiębiorstwa i instytucje i warunkach kryzysu gospodarczego*].

Dane miesięczne sektora bankowego KNF z września 2017 r., https://www.knf.gov.pl/?articleId=56224&p_id=18.

Dlaczego nie należy nakładać podatku na aktywa banków?, Analiza FOR nr 5/2010.

Financial Sector Taxation, Komisja Europejska, Working Paper No. 25, 2010.

Furman Ł., *Podatek od aktywów instytucji finansowych: zagrożenia czy korzyści*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie" 2017, t. 33, nr 1.

Gajda-Kantorowska M., *Podatek Tobina – kontrowersje teoretyczne i uwarunkowania praktyczne*, http://miscellanea.ujk.edu.pl/data/Oferta/Pliki/410_15-M.Gajda-Kantorowska.pdf.

Gajewski D., *Podatek bankowy w Polsce – wady i zalety*, „Analizy i Studia CASP" 2016, nr 1.

Guziejewska B., *Dysfunkcje systemu podatków bezpośrednich i pośrednich w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego" (Kraków) 2011, nr 10.

Juszczyk S., Snarski P., *Przegląd potencjalnych podatków i opłat nakładanych na banki w obliczu globalnego kryzysu gospodarczego*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej" 2011, nr 93.

Kil K., Ślusarczyk R., *Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2014, nr 348.

Marcinkowska M., *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu" 2011, nr 170 [*Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące*, red. K. Jajuga].

Mehta N., *Pros and cons of „Tobin tax" divides EU*, „Financial Times" z 3 marca 2013 r.

Ministerstwo Finansów, Dane z wykonania budżetu państwa, http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzet-panstwa/wykonanie-budzetu-panstwa/harmonogram-realizacji-budzetu-panstwa.

Mucha M., *Rola podatków w realizacji celów społecznych* [w:] *Ubóstwo w Polsce*, red. J. Blicharz, L. Klat-Wertelecka, E. Rutkowska-Tomaszewska, seria „Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego", Wrocław 2014.

Muszyński M., *Podatek bankowy a efektywność działalności operacyjnej banków komercyjnych w Polsce*, „Finanse i Prawo Finansowe" 2017, t. 3 (15).

Opinia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 12 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych, https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/pl_con_2016_1_f_sign.pdf.

Opinia Związku Banków Polskich o podatku bankowym, http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/515C60AF5C9D6CE3C1257F1E0046A1CE/%24File/75-003.pdf.

Pawłowicz L., *Stanowisko Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBNGR) wobec opodatkowania banków w Polsce*, listopad 2015 r., http://www.ibngr.pl/Publikacje.

Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 3838/VI kad.

Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 4250/VI kad.

Projekt ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, druk sejmowy nr 75/VIII kad.

Raport o stabilności systemu finansowego, NBP, czerwiec 2017 r.

Raport o sytuacji banków w I półroczu 2017 r., KNF, październik 2017 r.

Rekomendacja Kongresu Bankowości Detalicznej 2016; http://www.efcongress.com/stes/default/files/imce/kbd2016_rekomendacja_jakie_zmiany_w_podatku_bankowym.pdf.

Rentowność sektora bankowego w Polsce, Deloitte, Kongres Bankowości Detalicznej, listopad 2015 r., http://www.efcongress.com/sites/default/files/kbd_raport_nt_rentowno_ci_sektora_bankowego.pdf.

Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2016 r., NBP, 2017.

Siudek T., *Podatek bankowy – konsekwencje dla sektora bankowego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe SGGW – Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej" 2011, nr 92.

Skiba L., Rapkiewicz M., Kędzierski M., *Węgry Orbana – wzór czy przestroga*, Instytut Sobieskiego, 2014, http://www.sobieski.org.pl/wp-content/uploads/Skiba-Rapkiewicz-Kędzierski-red.-Węgry-Orbana-PDF.pdf.

Summary of ECOFIN Council meeting on September 2010, EBC, 14 September 2010.

Supervisory Guidelines for the Advanced Measurement Approaches, Basel Commitee on Banking Supervision, Operational Risk, https://www.nbb.be/doc/cp/nl/ki/circ/pdf/nbb_2011_06_annexe.pdf.

Syntetyczna informacja na temat wpływu podatku od niektórych instytucji finansowych na sytuację banków komercyjnych, KNF, sierpień 2017 r.

Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej, NBP, 2010, https://www.nbp.pl/systemfinansowy/banki_aspekty_opodatkowania.pdf.

Akty prawne

Ustawa z 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych, Dz.U. poz. 68.
Ustawa z 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, Dz.U. 2013, poz. 1450.
Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz.U. 2017, poz. 1876.

Artykuły internetowe

Http://www.instytutobywatelski.pl/24465/komentarze/stabilnosc-sektora-finansowego-zagrozona.
Https://www.linkedin.com/pulse/rynek-otc-po-podatku-bankowym-błażej-wajszczuk/.
Http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/bankowosc/to-niedobrze-ze-ustawe-o-podatku-bankowym-mozna-dowolnie-interpretowac/.
Https://www.pb.pl/podatek-bankowy-uderzyl-w-wibor-82564.
Http://alebank.pl/rozmowa-z-dr-hab-krzysztofem-kalickim-prezesem-zarzadu-deutsche-bank-polska-o-konsekwencjach-dla-sektora-finansowego-oraz-dla-calej-polskiej-gospodarki-wprowadzenia-podatku-bankowego.
Https://www.bankier.pl/wiadomosc/Ruszyla-lawina-podwyzek-za-uslugi-bankowe-7295489.html.
Http://theconversation.com/research-shows-the-banks-will-pass-the-bank-levy-on-to-customers-77782.